Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Екз. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 264. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 24-го ГРУДНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, DECEMBER 24, 1953. No. 264. VOL. LXI.

ДОЛЛЕС: ЗДА ГОТОВІ ДО ПЕРЕГОВОРІВ ПРО ЗАБОРОНУ АТОМОВОЇ ВІЙНИ

ЗДА МОЖУТЬ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ З СОВЄТАМИ НЕ ТІЛЬКИ ПРО АЙЗЕНГАВЕРІВ ПЛЯН; ПОВТОРИВ ЗАЯВУ, ЩО ЗДА ДОМАГАЮТЬСЯ ОБ'ЄДНАННЯ ЕВРОПИ З НІМЕЧЧИНОЮ

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес заявив на обіді Крайового Пресового Клюбу, що ЗДА радо будуть переговорювати довірочно з Совєтами про якубудь одну пропозицію або й про цілість справи, щоб закінчити небезпеку атомової війни. ЗДА можуть говорити з Совєтами не тільки про той плян, що його запропонував президент Айзенгавер на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, але також і про заборону атомової війни, про яку президент у своїй промові не згадував. „Президент, сказав Доллес, не обмежує своєї пропозиції тільки до спільної контролі атомових матеріялів, але готовий поширити дискусію на всі інші проблеми, зв'язані з забороною атомової війни". Доллес заявив, що після прийняття Совєтами пропозиції Айзенгавера, з'явилась „добра підстава для надії", бо Москва принаймні заявила згоду довірочно переговорювати. Цікаве те, що в тексті своєї промови Доллес написав, що найближчий рік буде „роком великих рішень", який „зможе розвіяти страх атомової війни", але цих слів не виголосив. Друга важлива проблема, яку порушив Доллес у своїй промові — це справа об'єднання Европи для оборони проти можливої аґресії. Державний секретар Доллес заявив, що тільки европейська армія може бути повною ґарантією проти майбутньої аґресії. Він повторив свою заяву, яку склав був у Парижі про те, що коли Европа не дійде до об'єднання в справі спільної армії, то ЗДА будуть змушені змінити свою політику допомоги. Европейська армія з включенням в ній німецьким військом — це ядро оборони проти аґресії. Завдання Европи — це оборона европейських країн з німецьких баз; скріплення оборони німецькими військами, сила яких мала б відповідати силі сусідів; щоб цього осягнути, мусить бути полагоджене німецько-французьке непорозуміння. Таким чином Доллес ще раз підкреслив, що Франція повинна ратифікувати оборонний договір, або рахуватися з тим, що втратить допомогу ЗДА, або навіть дочекається того, що війська ЗДА залишать Европу. На запити про теперішню кризу в Франції в зв'язку з труднощами при виборі президента Доллес відповів, що не можна легковажити Францію. Це велика країна, бо тільки велика країна могла перебути те все, що пережила Франція.

12 республіканських конґресменів підтримують програму Айзенгавера

Вашинґтон. — Дванадцять республіканських конґресменів, які не займають жадних становищ в Палаті Репрезентантів, після конференції з през. Айзенгавером заявили, що будуть підтримувати програму президента на найближчій сесії Конґресу. Гаф Скотт із Пенсилвенії, бувший голова Крайового Республіканського Комітету, в імені цих конґресменів заявив, що всі вони прирекли президентові підтримувати його на комісіях і в повному Конґресі, бо його програма „мудра, поступова, враховує майбутнє і в гуманітарний спосіб розв'язує публічні справи." — Скотт заявив, що „президент має підтримку великої більшости американського народу. Наша найкраща служба для народу — це повна підтримка президента та його програми. Щоб виграти вибори в 1954 році, республіканці мусять заслужити собі цю перемогу". Далі Скотт сказав, що на основі цієї програми „може бути вибраний республіканський Конґрес." На конференції з республіканськими конґресменами президент говорив про такі справи: світовий мир, мирне використовування атомової енергії, Об'єднані Нації, реґіональні союзи для оборони, й об'єднання вільного світу для спільної оборони. Із справ внутрішньої політики порушено такі: стабілізацію, підтримку фармерам, будову нових мешкань, податки і бюджет, державну оборону, поширення соціяльного забезпечення, розвиток природних багатств та внутрішню безпеку.

Пропонують федеральний закон про контролю добродійних збірок

Вашинґтон. — Конґресмен Джекоб К. Джевітс заявив, що на найближчій сесії Конґресу він внесе проєкт закону, який давав би право й накладав би обов'язок на федеральний уряд контролювати всі ті установи й товариства, які займаються збірками на добродійні цілі і є звільнені від плачення податків. За проєктом закону Джевітса ці організації мають складати звіти про свою діяльність, про висоту коштів своєї діяльности, публікувати прізвища всіх тих, що займаються цією працею, а також не порушувати законів тих стейтів, в яких збирають гроші. — Губернатор Нюйоркського стейту Томас Дюї заявив, що він домагатиметься від стейтових законодатних органів акції проти надужиття, яке мало місце в Ню Йорку під час збирання пожертв на добродійні цілі. Контролювати добродійні установи — це „дуже делікатна справа", сказав Дюї, але викриті недавно надужиття показують, що контроля є конечною.

В АМЕРИЦІ

● **Американські вояки** одержали з державної скарбниці 18 мільйонів долярів на утримування членів своїх родин, хоч на це не мали права, бо люди, на яких вони одержали гроші, не належали до їхніх родин. За ці надужиття винні стануть перед судом. Як виявлено, 32 відсотки видатків на родини вояків були незаконні.

● **Смитсонієн Інститут** у Вашинґтоні відкриває виставку археологічних знахідок, що походять з часів біблійної історії. На цій виставці будуть речі з часів царів Соломона і Давида. Найновіші розкопини показують, що Соломон був ще багатший, ніж про це розказує біблія. На виставці буде показаний рукопис Ісаї, знайдений 1947 року в печері над Мертвим морем.

● **Не хочуть дітей** Розенберґів у ЗДА. — так заявив оборонець Розенберґів, адвокат Еменюел Г. Блок на зборах у Вінніпеґу в Канаді, де він збирав гроші на цих дітей. Навіть батьки страчених атомових шпигунів не хочуть опікуватися своїми внуками. В одній школі, казав Блок, називали діти малого Майка Розенберґа „малим шпигуном".

● **Нова статистика** показує, що вільний світ щораз зменшує торгівлю з червоним Китаєм. В першій половині цього року ця торгівля давала 27,-100,000 долярів місячно, в липні тільки 18,500,000 і в серпні 19,300,000 долярів. Це зменшення спричинило передусім скасування вивозу сталі і заліза з Німеччини і Франції.

Айзенгавер говорить про мир у різдвяному зверненні

Вашинґтон. — Секретар Білого Дому Джеймс Гаґерті подав до відома, що на Свят Вечір президент засвітить ялинку на майдані перед Білим Домом і виголосить через радіо й телевізію різдв'яну промову до народу, в якій говоритиме про мир на землі. Цю промову виголосить президент о годині 5.09 пополудні за східнім часом. — В Білому Домі роблять приготування до Різдвяних Свят, прибирають ялинки та прикрашують стіни й вікна. Після церемонії в Білому Домі президент відлетить до Оґести в стейті Джорджія, де зі своєю родиною святкуватиме Різдво Христове.

Труман не вірить у комуністичну революцію в ЗДА

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Бувший президент Геррі Труман в інтерв'ю з репортером телевізійної стації з Лос Анджелесу, яке відбулося на вулиці Кензас Ситі, заявив, що він не вірить у комуністичну революцію в ЗДА. „Тепер маємо страх перед комуністами, сказав Труман, але такі періодичні гістерії ми вже мали й давніше". Бувший президент згадав про те, як в 1790-их роках ухвалювано в ЗДА окремі закони проти якобінізму, в 1830-их роках були пропозиції ввести протимасонські закони, а десять років пізніше — проти Католицької Церкви. Після громадянської війни діяв Ку Клакс Клен, який віджив був в роках 1922 — 1928 і розпочав боротьбу проти католиків, жидів та неґрів. „Тепер маємо страх перед комунізмом. Якщо вам відома особа, яка знає комуніста, то я хотів би з ним познайомитись, щоб побачити, як він виглядає. Не вірю, що нашій країні загрожує комуністична революція". Далі бувший президент заявив, що труднощі ЗДА лежать поза залізною завісою, і завдання уряду осягнути, щоб вільний світ не був відтятий від народів, які перебувають поза цією завісою. „Це для нас найважливіше. Якби ми могли це здійснити — то мали б у цілому світі мир" — закінчив своє інтерв'ю бувший президент Труман.

Брейден домагається чистки дипломатів

Ню Йорк, Н. И. — Бувший асистент державного секретаря Спрюілл Брейден, зізнаючи перед Сенатською Підкомісією Внутрішньої Безпеки, заявив, що комунізм в країнах Латинської Америки не можна буде знищити доти, аж поки не звільниться з державного департаменту, „кілька злих характерів", що творять там „зрадницьку групу". Брейден був амбасадором ЗДА в Кубі, Колюмбії та Арґентині і знає відносини в Південній Америці. Він навів такі факти, які підтримують його твердження. 1. Геррі Декстер Вайт, тодішній асистент секретаря скарбу, випрацював був для Куби такий фінансовий плян, який міг привести до банкротства цю республіку. 2. Алджер Гісс із державного департаменту діяв „зовсім по комуністичній лінії". 3. Лоренс Даґґен із державного департаменту підтримував Вайтів фінансовий плян, випрацьований для Куби. Зізнання Брейдена відносяться до сорокових років. Займаючи високі дипломатичні пости в Південній Америці, Брейден висилав звіти про комуністичну небезпеку, але цих звітів він не знайшов в архівах державного департаменту. Працюючи в державному департаменті, Брейден раз-у-раз натрапляв на перешкоди в боротьбі проти комуністів. Фахових дипломатів звільнено, а їхні місця зайняли були люди з сумнівним минулим і непевною ідеологією. „Мораль стоїть дуже низько, казав Брейден, а це не скріплює безпеку країни".

Бразилія погрожує удержавленням чужих електрівень

Куритиба, Бразилія. Президент Ґетуліо Варґас заявив, що Бразилія розбудовує свої елетрівні і в зв'язку з цим чужинні електричні фірми, які діють в цій країні, можуть бути націоналізовані. — Тепер Бразилія одержує електричну енерґію від таких фірм, як Амерікан енд Форейн Повер Ко. і Брезіл Трекшен Ко, власниками яких є американці, канадійці та англійці. Президент Варґас заявив, що розбудова електрівень в Бразилії відбуватиметься на взір Крайової Нафтової Корпорації Петробрас, в якій зовсім немає чужих капіталів. „Цей наш плян, сказав Варґас, саботують деякі фірми, які нашу валюту переводять на доляри і висилають із нашої країни. Ми будемо змушені вивласнити ті фірми, які не працюють згідно з нашим пляном". Голова компанії „Америкен енд Форейн Поверс" В. С. Робертсон заявив, що слова президента Варґаса не стосуються до його компанії.

● **Канадійський міністер** оборони Брук Клекстон заявив, що Канада не збільшуватиме чисельности своїх військ, які в силі однієї бриґади стоять тепер на европейському континенті. Клекстон сказав, що Канада не хоче виснажувати себе розбудовою нових військ в Европі, а думає про те, як найкраще їх використати.

ПІВНІЧНІ СТЕЙТИ МАЮТЬ „БІЛЕ РІЗДВО"

Тоді, коли погода в Ню Йорку та багатьох інших околицях Америки напередодні Різдва не багато різниться від погоди перед Великоднем, північні стейти країни матимуть справжнє „біле Різдво", бо кілька інчів снігу — як це видно на цій фотографії з Шікаґо — вкрили поверхню, збільшуючи святочний настрій.

ТРАДИЦІЙНЕ „ВЕСЕЛИХ СВЯТ!" ДЛЯ ВСІХ

Дня 25-го грудня припадають за новим стилем свята Різдва Христового, які обходить велика частина християнського світу. Зокрема врочисто, бо серед волі, добробуту й радости обходить ці свята американський нарід. Вулиці американських міст і осель ярко освітлені мільйонами світел, на головних вулицях та на скверах приміщені традиційні ялинки, які різноколіровими світлами виглядають і через вікна майже кожного мешкання, гомонять по вулицях і в домах традиційні колядки, а люди обдаровують себе численними подарунками. Відгомін цих радісних святкувань у своїй країні мають і американські вояки в далекій Кореї, яким їхні рідні і земляки вислали з тієї нагоди численні подарунки, як це видно на фотографії. Теж американські українці, які в своїй масі обходять Різдво традиційно за старим стилем 7-го січня, додержують кроку цілій країні та з нагоди Різдва приготовляються до проголошеної ЗУАДКомітетом коляди на допомогу залишенцям на скитанні в Европі.

Скінчилося „переконування" полонених неповоротців в Кореї

Токіо. — З днем 23 грудня, згідно з постановами договору про перемир'я, скінчилося „переконування" полонених неповоротців, що розпочалося формально три місяці тому. Точно за 13 годин перед кінцем цього періоду командування війська Об'єднаних Націй передало радіогучномовцями звернення до 22 недавніх американських військовиків, що відмовились вернутися з комуністичного полону, і до 1 англійця. Подібне звернення передано корейською мовою для решти 77 південних корейців, що не перейшли процедури „переконування" і так само відмовились від добровільної репатріяції. Це звернення радієвим шляхом прийшло після того, як альянтські неповоротці відмовились прийняти друкованого листа альянтського командування. Під час проголошування через радіо заклику альянтського командування, що полонені мають тепер добру нагоду вернутися додому, що ніхто не буде їх переслідувати і що індійська сторожа охоронить всіх, що тепер зголоситься, від можливих нападів збоку комуністів, — неповоротці співали і танцювали, маніфестуючи свою байдужість до проголошуваних слів. В альянтському заклику вказувалось м. ін. на приклад капраля Едварда Дикенсона, який, зголосившись до репатріяції, не зустрів ніяких перешкод в Америці, одружився і виїхав з молодою дружиною в повесільну подорож. Комуністи переслухали ще 119 полонених з-поміж 250 китайських неповоротців, які прийшли на зустріч з „переконувачами". Лише 2 змінили свою думку.

Міністром хліборобства в підсовєтській Україні призначено Співака

Москва. — В уряді УССР настала ще одна зміна. На місце Никифора Кальченка, що був першим заступником прем'єра і міністром хліборобських справ, міністром хліборобства призначено Марка Співака. „Правда" підкреслює, що ця зміна належить до ряду заходів, скерованих до збільшення сільсько-господарської продукції.

Два генерали про совєтську перевагу

Вашинґтон. — Два визначні ґенерали, зізнаючи перед Сенатською Підкомісією Внутрішніх справ, говорили про совєтську перевагу в повітрі, яка може бути дуже небезпечною на випадок війни. Генерал - ляйтенант Алберт С. Ведемаєр, бувший заступник шефа штабу армії, заявив, що Північно-Атлантійська Оборонна Організація тепер не могла б оборонити Европи проти совєтського нападу. Але, додав він, летунство держав НАТО постійно зростає і може бути вирішним фактором в обороні Европи. Ведемаєр заявив, що достава сирівців із закордону до ЗДА під час війни може бути дуже утрудненою совєтськими летунством і підводними човнами. Також Европа мусить подбати про сирівці, бо під час війни важко буде їх туди довозити. Він не думає, що Совєти зможуть відтяти Европу від ЗДА, але вважає, що сполучення ЗДА з Европою буде дуже небезпечне і загрозливе. Те саме зізнавав і ґенерал бриґади Поннер Феллерс, бувший помічник ґенерала армії Даґлеса МекАртура. Він сказав, що Совєти, на випадок війни, можуть відтяти американську фльоту від Европи, і внеможливити перевезення військ та військових матеріялів на европейський континент. Генерал Феллерс радив, щоб ЗДА втримували тільки ті військові бази, які вони можуть контролювати при допомозі летунства — в Ґренляндії, Ісляндії і в південному Марокко. Бази в Англії зможе контролювати англійське летунство.

● **Американська колонія** в Лондоні урочисто відсвяткувала 333 роковини причалення до північно-американських берегів корабля „Мейфлавер" з першими „паломниками". Присутнім був м. і. один із прямих нащадків перших американських іміґрантів.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ „МЕРТВИЙ ПУНКТ" У ВИБОРІ ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦІЇ

ЛЯНІЄЛЬ ЗРІКСЯ КАНДИДАТУРИ; ІНШІ КАНДИДАТИ ТЕЖ НЕ МАЮТЬ БАГАТО ВИГЛЯДІВ.

Париж. — Прем'єр Жозеф Лянієль, який одержав був найбільше голосів у виборах на президента Франції і якому тільки 22 голоси бракувало до потрібної більшости, — зрікся своєї кандидатури після десятикратного безуспішного голосування. Вибори президента Франції, що відбуваються на спільному засіданні обох законодатних палат, тривають від четверга минулого тижня і — за однозгідним ствердженням преси — компромітують Францію в очах цілого світу, виявляючи повну нездібність нинішньої французької парляментарної системи розв'язувати найважливіші внутрішні й зовнішні проблеми. Лянієль проголосив зречення з своєї кандидарути після довгих нарад між лідерами розсварених партій і, зокрема, після нарад з членами партій, які підтримували його. Апель Лянієля до його противника, соціяліста Нежелена, щоб той так само зрікся, був безуспішний. Соціялісти обурилися, що Лянієль скликав окрему нараду партій урядового бльоку в справі виходу з президентської кризи, не задовольняючись нарадою, що її скликав був головуючий на тих спільних засіданнях парляменту Андре Троке, заступник хворого голови палати депутатів Е. Ерріо. Все одно нічого кокретного не вийшло з тих нарад, за винятком ствердження, що жадний з двох кандидатів не всилі дістати потрібної більшости голосів. Зокрема Нежеленові закидають, що він спирається на 113 комуністичних голосах. Вибір Лянієля унеможливило ліве крило радикальної партії, неприхильне Лянієлеві тому, що він — католик: йому закидають „клерикалізм" і „реакційність". 83-літній Едвард Ерріо заявив, що він міг би кандидувати тільки тоді, якби дійсно Республіка опинилася в небезпеці і якби він був певний, що матиме за собою велику більшість голосуючих. Зрештою, через свій вік і стан здоров'я він міг би урядувати не довше, як 1—3 місяці. У пошуках кандидата, на якого погодилась би більшість ще перед голосуванням, вигринули прізвища колишнього прем'єра Анрі Кейє, поміркованого радикала, колишнього віце-міністра внутрішніх справ Рене Коті (фабриканта парфумів світової марки, названих його прізвищем) і міністра заморських справ Люї Жакіно. На середу 23 передбачено 11-те з черги голосування, без прецеденсу в історії Франції, де до цього часу всіх президентів (в було їх 16) вибирано найбільше в другому голосуванні. Французька криза тим поважніша, що безпосередньо після того, як новий президент перейме урядування, прем'єр Лянієль мусить передати йому димісію цілого уряду. Тому, що Лянієль кандидував на президента і не дістав більшости, — новий президент, за звичаєвим правом, не може поручити йому творення нового уряду. Отож, поки ще не розв'язано президентської кризи, на овиді зарисовується вже поважна криза уряду.

Швайцарія вибрала президента за 10 хвилин

Женева. — Наче у відповідь на скандал з виборами президента у сусідній Франції і для засоромлення її, — швайцарський парлямент вибрав на одному лише короткому засіданні парляменту нового президента і затвердив зараз же покликаний до життя новий уряд. 185 голосами на 189 членів обох об'єднаних палат парляменту вибрано президентом Рудольфа Рібателя з кантону Во. Він став наступником д-ра Філіппа Еттера. Уряд Швайцарської Федерації складається з 7 членів т. зв. Союзної Ради. Президент Рібаттель, що був головою відділу публічної економії, фактично міністром народного господарства, головуватиме на раді згаданого відділу. Парлямент у другому голосуванні вибрав теж нового „радного" (міністра) фінансів. Ним став д-р Ганс Штройлі з Цюріху, на місце Макса Вебера, одинокого соціяліста в уряді, що зрікся свого становища наслідком гострої критики його фінансової політики. Вибір самого президента тривав рівно 10 хвилин. Президент Швайцарії — це тільки почесний титул для репрезентування краю назовні, але він користується великим моральним авторитетом.

Три балканські держави забезпечуються проти нападу Болгарії

Париж. — Три балканські держави — Греція і Туреччина, що є членами НАТО, та їх сусіда Юґославія — підписали угоду про ґарантування взаємної військової допомоги на випадок, якщо б одна з цих держав стала предметом воєнної аґресії збоку Болгарії. Таким чином — це є пакт колективної безпеки з автоматичною важністю. Правда, цей пакт має бути ще ратифікований парляментами всіх трьох названих держав. Паризький кореспондент „Ню Йорк Таймсу" С. Л. Зульцберґер звертає увагу, що Болгарія є єдиним совєтським сателітом, що межує з названими трьома країнами. Він надає великого військово-політичного значення цьому пактові, дармащо його реальна вартість зросте щойно після полагодження справи Трієсту, яка роз'єднує Італію, союзника Греції і Туреччини, з Юґославією.

В СВІТІ

● **У Парижі** закінчила свою працю комісія фахівців від 3 західніх великодержав для підготови спільного пляну діяння на Берлінській конференції з Совєтами. Совєти не відповіли ще формально на ноту альянтів, і невідомо, чи ця конференція дійсно розпочнеться вже 4 січня. Найбільше радили над тим, як переконати Совєтів, що нова німецька армія їм не загрожуватиме.

● **Південно-корейський** прем'єр Пайк Ту Чін заперечив, начебто його уряд видав 2 мільйони долярів з американської фінансової допомоги на відбудову і поширення люксусового готелю „Банто" в Суелі, тоді, як в самому Пусані є 25,000 бездомних. Корейський прем'єр твердить, що видано тільки $50,000, але конґресмен Чарлз Бравнсон з Індіяни домагається в цій справі слідства.

● **На Далекий Схід** знову виїхали високі американські діячі. Адмірал Редфорд, шеф об'єднаних американських штабів, і Волтер Робертсон, один із заступників державного секретаря, виїхали на інавґурацію нового президента Філіппін, Рамона Максайсай, але при цій нагоді відвідають також Японію, Корею і Формозу.

● **Нова** совєтська харчова політика принесла сателітським державам радше хаос як полекшу і збільшення харчових продуктів — повідомляє „Ню Йорк Таймс" із Відня. Це стосується однаково Чехословаччини, Мадярщини і Болгарії. „Лагідна" політика у відношенні до „куркулів" у тих державах не приєднує селянських мас і не збільшує продукції.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СОВЄТСЬКА ВІДПОВІДЬ

Після першого, неофіціяльного „нєт" на пропозицію президента Айзенгавера відносно атомової енергії, Москва роздумалась і дала „принципово позитивну" відповідь, додаючи до неї такі застереження й передумови, які згори перерішують безвиглядність позитивного полагодження справи. Все ж таки західні дипломати, включно з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом, добачають „деяку надію" навіть і в цій відповіді.

Президент Айзенгавер, промовляючи перед Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй в дні 8-го грудня, безпосередньо після Бермудської конференції з прем'єрами Британії і Франції, вказав на пряму загрозу заглади для світу від нагромадженої і щораз більше нагромаджуваної атомової та водневої зброї. Тому він запропонував перевести дипломатичні або таємні переговори заінтересованих країн для двох основних цілей: 1) міжнародної контролі атомової енергії і 2) створення міжнародного резервуару атомової енергії в конструктивних цілях.

Перший совєтський відгук на ці пропозиції був неформальний і неґативний. Москва вважала пропозиції президента Айзенгавера повторенням давніх пропозицій з відомого „пляну Барука", а в цілій промові президента добачала „погрози атомової війни". Тепер вона змінила свою думку в такій формі, що й сама повторює твердження президента Айзенгавера про велику загрозу для людства збоку атомової зброї і „принципово" погоджується на запропоновані дипломатичні або таємні конференції, але під умовою, що на тих конференціях будуть розглянені рівночасно відкидувані вже багато разів і цілком несприйнятні для Заходу совєтські пропозиції щодо заборони атомової зброї. Захід теж змагає до тієї заборони, але він узалежнює її від міжнародної контролі, себто від права відповідної міжнародної комісії заглядати в усі закутини кожної країни, чи там, бува, не продукується таємно тієї зброї. Кремль, натомість, формально заявляє, що це було б порушенням суверенности заінтересованих країн, а на ділі боїться, що така комісія могла б відкрити в Совєтському Союзі не тільки таємні фабрики атомової та всякої іншої зброї, а й головне — цілу безодню нужди і терору в совєтському „раю", практично скасовуючи цим залізну заслону.

Саме теперішня совєтська відповідь, „надійна" для деяких західніх дипломатів, практично є така сама безнадійна, як і попереднє „нєт". Якщо вона й дає яку надію, то найвище на нові безвиглядні торги та пропаґандивні промови совєтських представників, з одного боку, а на нові ілюзії західніх дипломатів про те, що з Кремлем можна говорити і договорюватись — з другого. Очевидно, що до своїх передумов відносно переговорів Москва додає ще й справу конференції „великої п'ятки" та низку інших своїх справ, вже багато разів повторюваних і завжди відкидуваних Заходом.

Все ж таки зміна совєтської думки щодо пропозицій президента Айзенгавера може мати й позитивну сторінку: Москва нібито починає боятися світової публічної опінії, а західня дипломатична ініціятива починає — так сказати б — притискати Москву до муру. Бо на цю зміну совєтського становища, крім всіляких інших міркувань, як от: виграти час, спробувати здобути від Заходу деякі інформації в справі атома і т. п., не могла не вплинути й загальна світова опінія, навіть та „невтральна", яка почала добачати в совєтському „нєт" виразне заперечення пропаґандивної совєтської „мирної офензиви".

А проте, Москва, хоч і зважатиме на світову опінію, то тільки в цілях пропаґандивних, а ніколи не буде рахуватись з нею фактично, як не рахується з опінією власного населення. Все ж таки того роду атаки збоку західньої дипломатії та крутійства Кремлю скріплюють моральну силу Заходу і ще більше ізолюють Москву. В цьому й полягає практичне значення виступу президента Айзенгавера перед Об'єднаними Націями. Чим більше і частіше компромітуватиме себе Москва, тим скоріше вияснится загальна ситуація і тим скоріше світ прийде до переконання, що жадною дипломатією та жадними компромітаціями не відвернути совєтської загрози, бо вона скінчиться тільки враз із таким диковинним твором, як Совєтський Союз та його пануюча терористична кліка в Кремлі.

Вол. Дорошенко

НТШ — УСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКА

11-го грудня ц. р. минуло 80 років, як зорганізовано у Львові Товариство ім. Шевченка, ціллю якого було допомагати розвиткові української літератури. Згодом (16 листопада 1892 р.), це літературне Товариство перетворено на Наукове.

Цю вікопомну дату ми відзначаємо оце врочистим науковим з'їздом. Цей з'їзд є святом всеукраїнської науки, бо, поруч із 80-літтям НТШ, ми згадуємо й 35-ліття заснування у Києві Української Академії Наук. З цього приводу годиться піднести історичну ролю НТШ як вогнища всеукраїнської науки. Саме від нього йде початок національної української науки і змістом і зверхньою формою, в яку убрано той зміст — мовою.

Наукове Товариство ім. Шевченка — це не якась льокальна провінціяльна установа, західньо-українська, чи пак — галицька. Ті, що так думають, просто не знають історії Товариства. Отже нехай буде мені, як наддніпрянцеві, вільно спростувати думки тих моїх земляків, що заперечують всеукраїнський характер і значення НТШ, а, навпаки, підкреслити його універсальну вагу в історії розвитку української науки.

НТШ створене, плекане, піддержуване й бережене зусиллями найкращих умів усієї Соборної України. В ньому зійшлися разом наукові сили Наддніпрянщини, Буковини, Закарпаття й української еміґрації, щоб творити спільне діло, українську науку. Тому воно є власністю всього українського народу й повинно бути дороге всім без вийнятку українцям. А зокрема наддніпрянцям не в меншій мірі, ніж галичанам. Про це виразно говорить історія НТШ. Адже ж постало воно з ініціятиви саме наддніпрянців — полтавців і киян, які шукали притулку для українського друкованого слова, для української літератури й науки поза межами досягнення царату, який тоді саме готував скорпіони для українського слова. Власне наддніпрянці виробили статут „Товариства ім. Шевченка", що мало плекати українську літературу в вільних від царської поліції умовах. Наддніпрянці склали й фонди на розвиток цієї своєї дитини, яку віддали в опіку братам-галичанам. Крім жертв Ол. Кониського, М. Жученка та ін., найбільшу суму зложила Єлисавета Милорадовичка, з дому Скоропадська, яку треба вважати головною фундаторкою товариства. А коли в життю обох частин України — австрійської і російської — настав момент, коли можна було перетворити літературне товариство на наукове, то й тоді ініціятива вийшла з Києва — головно від одного з основників літературного Т-ва Шевченка — Ол. Кониського та славного історика Вол. Антоновича. Ол. Кониський був також редактором перших томів „Записок", органу зреформованого Т-ва. А хто поставив НТШ, нарівні чужих академій наук, як не наддніпрянець Михайло Грушевський, учень Вол. Антоновича? Хіба не Грушевський розбудував НТШ, потворив у ньому низку комісій і різні численні видавництва? А допомагали йому в його праці й інші вчені — наддніпрянці. З Наддніпрянщини ж ішли й матеріяльні фонди на удержання й розбудову Т-ва, іноді дуже значні. Пригадаю: за гроші проф. Павла Пелехина професора Військово-Медичної Академії в Петербурзі — 240 тис. корон купило НТШ дім, де примістило й свою друкарню та переплетню. За 250 тис. корон (100 тисяч карбованців), що їх дав товариству заходом М. Грушевського Василь Симиренко, набуло воно по сусідству з першою, другу кам'яницю, в якій примістило свою бібліотеку, й музей. 63 тисячі корон дав товариству на так зв. Академічний Дім, де під доглядом НТШ студенти вищих шкіл мали дешеві або й безплатні мешкання, відомий меценат Євген Чикаленко. У цьому Домі містилася канцелярія, бібліотека й музей Т-ва перед тим, як куплено другу кам'яницю.

Не буду вичисляти менших жертв, що надходили від наддніпрянських земляків.

Така була матеріяльна поміч із Наддніпрянщини. Як бачимо, визначна. Не менш значною була й поміч інтелектуальна. Навкруги НТШ і видаваних при нім наукових записок і літературних журналів („Зоря", а потім „Літературно-Науковий Вістник") об'єдналися всі наявні наукові й літературні сили. Це були лябораторії, де вироблялася українська літературна й наукова мова.

Не забудьмо, що в „Зорі", а опісля в „Літературно-Науковому Вістнику" друкували свої твори всі тодішні наддніпрянські письменники — старші й молодші, які щойно виступали на літературну ниву. Поруч із Ганною Барвінок (Кулішихою), Данилом Мордовцем, Олександром Кониським та Оленою Пчілкою, бачимо Миколу Вороного, Бориса Грінченка, Ів. Карпенка-Карого (Тобілевича), Володимира Самійленка, Лесю Українку, а також молодших тоді С. Єфремова, М. Коцюбинського, А. Кримського, Вол. Леонтовича, Ів. Липу, Ол. Лотоцького, Л. Старицьку-Черняхівську а врешті Вол. Винниченка, Ол. Олеся, Гната Хоткевича, Гр. Чупринки та ін. з наймолодших.

А ось, поза М. Грушевським, імена інших визначніших наддніпрянських учених, що брали діяльну участь у наукових виданнях Товариства: Археологія: — Микола Біляшевський, Історія: Василь Біднов, Ілько Борщак, Микола Василенко, Дмитро Дорошенко, Борис Крупницький, Вячеслав Липинський, Олександер Лотоцький, Олександер Оглоблин, Лев Окіншевич, Євген Перфецький. Література: Леонід Білецький, Олександер Кониський, Володимир Перетц, Іван Стешенко, Дмитро Чижевський. Мова: Павло Житецький, Агатангел Кримський, Іван Огієнко, Володимир Розов, Євген Тимченко. Антропологія: Хведір Вовк. Мистецтво: Олександер Новицький, Володимир Січинський, Кость Широцький, Вадим Щербаківський. Суспільствознавство: Максим Гехтер.

Вичисляю тільки замітніші імена, в дійсності наддніпрянських співробітників НТШ було значно більше.

В умовах конституційної держави НТШ могло без перешкоди досліджувати всі ділянки українознавства, а також засвоювати українській науці ділянки точних наук, природознавства й техніки. За большевицької окупації Східньої України НТШ вивчало ті ділянки української науки, які були недозволені для академії Наук у Києві. Тепер навіть тяжко собі уявити, як виглядали б наші видання — книжки й часописи — на Наддніпрянщині в хвилині, коли спали кайдани з нашого слова в. р. 1905, якби не діяло НТШ, яке з своїми видавництвами нашу мову зробило інструментом для вислову найглибших порушень людської душі й найтонших абстракцій людського ума. Ніякий українець, звід-

(Закінчення на стор 3-тій)

КРИЗА ЧЕТВЕРТОЇ РЕСПУБЛІКИ

Скандал із виборами другого з черги президента Четвертої Французької Республіки, що його не можна було вибрати у десятикратному голосуванні, ставить у яскравому світлі кризу, що її переживає ця Республіка. Вона пригадує великі моменти найвищого піднесення й упадку в двотисячолітній історії Франції: одної з найстарших, найкультурніших і колись наймогутніших країн европейського Заходу. Вона й нині веде провід у промощуванню шляху новим культурницьким ідеям, новим напрямкам у філософії, літературі та мистецтві і має амбіції бути політичним лідером Европи, хоч є, проте, „хворою людиною", з можливостями кожного хворого: або поважно лікуватись, щоб виздоровіти, або стати нежиттєздатним калікою. Тому, що ця остання невесела подія збільшила зацікавлення широкої читацької публіки історією Франції, пригадаймо деякі найважніші події, що довели до постання нинішньої Четвертої Французької Республіки.

Як згадано, історія Франції рахує кругло 2,000 років. Бо вже в половині І сторіччя перед нар. Христа Кай Юлій Цезар підбив Галію. Назва Франції прийшла де-де пізніше, від ґерманського племени франків, одного з численних, що наїздили цю країну. Тереном наїздів була нинішня Франція і під час мандрівки народів, впродовж 5 сторіччя. Об'єднані племена візиґотів, франків, бурґундів і ін., розбили наїзд гунів з їхнім королем Аттилею, „бичем Божим" (451). В 30 років потім прийшло хрищення Франції (481). Як королівство, Франція нараховує династії Меровінгів, Каролінгів, Капетингів, Вальонів і Бурбонів. Першим великим королем з династії Меровінгів був Кльодвик, а Карло Молот був славним переможцем сарацинів. Однак безпосередніми передвісниками і правдивими основниками нинішньої Франції були щойно Каролінги: Пипін Короткий, батько Карла Великого, що в 800 році коронувався в Римі залізною короною і прийняв титул римського імператора. Поділивши своє велетенське царство поміж трьох синів, Карло Великий фактично започаткував постання трьох новітніх великодержав: Франції, Італії і Німеччини. Вимерши у 986 році, Каролінґи віддали місце династії Капетингів, що правили до 1322 р. і в свою чергу передали французький престіл династії Вальонів, що скінчилась в 1574 році. Династію Бурбонів започаткував Генрих IV у 1589 р. (убитий 1610), після якого прийшли вже чотири Людовики: XIII, XIV, XV і останній з французьких передреволюційних монархів — Людовик XVI, що згинув із своєю дружиною Марією Антуанеттою під ґільотиною у 1793 р., а його син, Людовик XVII, що помер у в'язниці, ніколи не правив. Між Людовиком XVII і XVIII лежить період великої революції з її Першою Республікою і цісарство Наполеона I.

Від отих вже розмірно „недавніх" часів ділить нас кругло 160 років. За той час Франція змінювала свій устрій десять разів. Вона була тричі королівством, двічі республікою і один раз мала устрій авторитарний. Вона мала 16 президентів, двох цісарів (Наполеон II „Вірля", так само не правив, як Людвик XVII), 4 королів, як також правителів із назвами з часів згаданої революції (директори, консулі). Формально проголошено Першу Республіку 21 вересня 1792 і перетривала вона до 18 травня 1804, коли її перший консул, генерал Наполеон Бонапарте, коронував себе, як цісар Наполеон I. Це перше цісарство впало разом з Наполеоном I, після чого його переможці знову ввели на престіл Бурбонів: Людовика XVIII, брата Людовика XVI. Його наступник Карло X втратив престіл, так само його наступник Людовик Филип. Але революція у 1848 р. відновила Республіку, цим разом Другу. Проте її президент Людовик Наполеон проголосив себе монархом у 1852 році і правив до 1870 р., коли німці вперше ввійшли до Парижу, розгромивши Францію під Седаном. У висліді цієї катастрофи постала Третя Республіка, що її Національні Збори мали спершу ще монархістичну більшість. Закріпилась і сформувалась Третя Республіка за індивідуальностей президентів Тьєра і Мек Магона та чільного політика Гамбетти (не був президентом). Цікаво, що конституційну постанову про вибір президента спільним голосуванням обох парляментарних палат, прийнято в січні 1875 р. більшістю 1 голосу (353 проти 352), і цей припис залишився по нинішній день. І Тьєр і Мек Магон мусіли передчасно зректися своїх становищ. Та сама доля зустріла 3-го президента Третьої Республіки Жюля Греві. Його наступник, Саді Карно, зазнав гіршої долі, бо італійський анархіст Касеріо вбив його (1894). Новий президент Пер'є правив лише кілька місяців, бо зрікся становища наслідком гострого конфлікту з німецькою амбасадою у Парижі. За часів його наступника Фелікса Фора відбулася скандальна судова розправа над Дрейфусом, що потрясла Францією, поділивши її на два пристрасні табори. Фор помер нагло, теж не скінчивши своєї каденції. З наступних 8 президентів Третьої Республіки найвизначнішими індивідуальностями були Раймон Пуанкаре, що урядував під час першої світової війни, і Александр Мільєран — у 20-х рр. Мільєран став президентом після нещасливого Поля Дешанеля, який — будучи умово хворим — зрікся президентури, а два роки пізніше вискочив уночі з поїзда і згинув. 14-го з черги президента Думера вбив у першому таки році його урядування російський анархіст Горгулов. Останнім президентом Третьої Республіки, 15-им з черги, був Альберт Лебрен, який втратив своє становище під час другої світової війни, коли в 1940 р. німці розторощили військову силу Франції. Головний командувач її військ, маршал Петен, піддався німцям і сам став авторитарним головою французької держави. Він помер у в'язниці, коли, після поразки німців французи арештували його і судили, як державного зрадника. Головою держави був тоді генерал де Голь, який проте не захотів кандидувати на виборного президента нової, цим разом уже Четвертої Республіки. Першим її президентом був (і в хвилині писання цих рядків ще є) Вінсент Оріоль, вибраний 16 січня 1947 року за новою конституцією з 13 жовтня 1946. В дні 16 січня 1954 закінчується його каденція. Під час затяжних виборів його наступника від четверга мин. тижня французи кепкували собі, що виборці, члени палати депутатів і Ради Республіки, „мають час", бо все одно новий президент починає урядувати щойно в половині січня.

Невідомо, чи Франція „має час" переживати всі ці затяжні кризи, що їх переживала вже й за попередніх трьох Республік, але особливо за теперішньої. На 16 республіканських президентів Франції тільки 5 (разом з Оріолем) перетривали всю каденцію. Неспокійні часи, в яких живе теперішній світ, і внутрішні відносини в самій Франції є поганими ґарантами тривкости президентського становища, дармащо воно насправді обчімхане з дійсної влади і зводиться до функції репрезентації назверх і вічного посередника між розсвареними партіями, особливо при безнастанних кризах уряду.

ЗА НЕЗАЛЕЖНУ БІЛОРУСЬ

В неділю 13 грудня білоруська громада Ню Йорку в готелі „Комодор" відсвяткувала 33-ті роковини Слуцького повстання і 90-ті роковини повстання білоруського народу під проводом Кастуся Каліновського проти російського деспотизму. Слуцьке повстання, яке мало місце вже під час совєтського режиму, і повстання Кастуся Каліновського проти царської Росії пророчисто вказують, що, незалежно від режиму, Росія залишається незмінно агресивною.

Повстання Кастуся Каліновського тривало в 1862 — 1864 роках. Затиснені між польським і російським народами, білоруси героїчно боролися проти економічного визиску і національного поневолення. Російський царський уряд для придушення повстання вислав генерала Муравйова. В квітні 1864 року керівник повстання Кастусь Каліновський був схоплений і повішений. Повстання навесні того ж року було придушене. За жорстокість царського генерала Муравйова прозвано „Вішателем".

Лише притаманна російському народові жорстокість і брутальність забезпечили йому ганебну перемогу. Але кожний кривавий акт загарбника лише збагачував трагічну і героїчну історію білоруського народу, на досвіді якої вчилися і вчаться кращі його сини. При кожній нагоді білоруський народ виявляв спротив і волю до створення самостійної держави. Ці зусилля в ході історичного процесу поступово, але впевнено набирають на силі. Коли в першій світовій війні розвалилася російська імперія, у січні 1917 року перший Всебілоруський Конґрес, що складався з 1872 делеґатів, через свою Конґресову Раду 25 квітня 1918 року оголошує відродження білоруської державности в формі Білоруської Народної Республіки. Коли в другій світовій війні почала валитися червона совєтська імперія, 2 червня 1944 р. в Менську скликано 2-й Всебілоруський Конґрес. 1039 делеґатів цього Конґресу підтверджують постанови Ради Білоруської Народної Республіки від 25 квітня 1918 року.

Національно-визвольна боротьба білоруського народу відбувається паралельно з боротьбою українського народу. В боротьбі цих народів витворилась тісна взаємодія, бо доля цих народів тісно між собою пов'язана. Відразу після свого створення в 1918 році Рада Білоруської Республіки вислала в Київ до Української Центральної Ради місію, метою якої було „офіційно оповістити УНР про проголошення Білоруси Народною Республікою", а також налагодити дипломатичні й торговельні зв'язки.

Ця природна дружба двох народів була не до вподоби північному російському деспотові, який в той час виступив під інтернаціональною червоною фарбою. Москва хотіла бачити свої жертви розз'єднаними і безборонними. В одній з совєтських публікацій Білоруській Раді ставиться в вину, що вона „мала тісний зв'язок з Українською Радою, яка в той час вела війну проти РСФСР". (А Зюзькоу, Кривавий шлях білоруської нацдемократії, Менськ, 1931).

Сьогодні як за залізною заслоною, так і у вільному світі білоруський і український народи спільно боряться за визволення і створення дружніх незалежних держав. Нюйоркський часопис „Білоруська Трибуна" (ч. 3), інформуючи про акцію встановлення урядом ЗДА дипломатичних відносин з Білоруссю і Україною, відзначає заслуги в цій справі голови УККА професора Л. Добрянського, який „при кожній нагоді однаково боронив інтереси як українського, так і білоруського народів".

Роковини Слуцького повстання і боротьба під проводом Кастуся Каліновського білоруська громада відзначала не осамітнено. Крім високих американських гостей, білорусів вітали українці, козаки, хорвати, балтійці й інші.

Заля, в якій відбувалося святкування, була удекорована національним прапором, на якому виднів напис: „За незалежну Білорусь!" Під цим прапором білоруси об'єднано йтимуть аж до осягнення своєї мети. (Л Л)

Володимир Барагура

ТРИВОЖНІ ДНІ ВІДНЯ

(4)

Командантом міста призначено ген. Блаґодатова, високим комісаром Австрії став ген. Конєв. В окремих дільницях створено совєтські командантури. Одна командантура осіла зараз через вулицю від мого помешкання. Незабаром я мав з нею познайомитися ближче. Одночасно совєти заходилися творити провізоричний австрійський уряд. Не зважаючи на натиск з їх боку, канцлером став не комуніст, а старший віком соціяліст д-р Реннер. Інші члени уряду — поголовно комуністи. Цей уряд, очевидно, діяв так, як наказували йому большевики. Бо хоч адміністрація була австрійська, влада фактично перебувала в руках Конєва.

Місто живе в тривозі. Вулиці опанувало шумовиння. Зокрема небезпечна чужинецька міліція, тобто комуністичні робітники — греки, юґослави, французи, італійці. Вони в цивільному одязі, з величезними червоними зірками на шапках, озброєні. Кілька днів тероризували місто. Зрештою НКВД їх виарештувало й кудись вивезло. Вулиці порожні, елеґантні колись мешканці Відня не появляються. Навіть удень брами кам'яниць забарикадовані. Поліційна година від 8-ої вечора до 5-ої ранку. Вночі часто лунають постріли; чути гуркіт у кам'яничні брами, дзенькіт вибиваного скла, крики на поміч. Совєтська команда дала солдатам дозвіл „погуляти" три дні досхочу. Очевидно гуляли довше. Тільки в центрі міста був наказ вести себе дисципліновано. Зате на передмістях солдати насилували поголовно всіх жінок і грабували населення. Австрійці протестували у генерала Блаґодатова, але він звалив усю вину на СС-ів.

На вулиці величезна черга. Люди держать відра, дзбанки, баньки. Довідуюся, що совєти розбили винний склад і можна набрати скільки завгодно вина. Біжу й собі по відро, стаю в чергу. Поволі дістаюся до пивниці. Тут солдати пострілами з рушниць пробили дірки в велетенських бочках. Вино ллється струмками. Большевики припали губами до отворів і п'ють трунок наче воду. Люди по кістки бродять у вині. Один вояк уже лежить у вині, п'яний до безтями. Раптом у сусідній кімнаті стріли, крик, народ тікає до виходу. П'яний солдат починає стріляти навмання. Не набравши вина, я миттю опинився на вулиці.

За кілька днів після приходу большевиків на мурах міста появилися оголошення за підписом команданта міста ген. Блаґодатова. Усіх „іностранцев" закликалося „в теченії трьох суток" залишити Відень. Кожний мав зголоситися на найближчій дільничній командантурі і звідтіля його з речами відвезуть до переходового табору в Бруку над Лайтою. Одночасно вулицями міста довгими колонами поспішали до залізничих двірців чужинецькі робітники — французи, голляндці, бельґійці, греки, юґослави. Загальна українська опінія була, очевидно, зіґнорувати наказ Блаґодатова. Це не була легка справа, з уваги на те, що виключними панами були тут совєти, а до того ж і австрійський уряд рад би був позбутися якнайскорше чужинців. Діяли тут загальна нехіть до чужинців, комуністичні впливи й житлова та прохарчувальна проблема. Все таки деякі наші люди вирішили повернутися „на родіну". У переходовому таборі вони жили в бараках, у поганеньких санітарних умовах. Харч отримували одноманітний, здебільша ґрисік з вареним м'ясом. Лікарської опіки не було, медичну допомогу давав нижчий медичний персонал. Їх запевняли, що можуть забрати з собою всі свої речі й що відвезуть їх додому. Дехто в останній хвилині міняв свою постанову й, залишивши речі, вибував з табору. Це було легко зробити, бо большевики не дуже сторожили і навіть давали перепустки на вихід з табору для полагодження своїх справ у Відні.

Несподівано в сквері коло Вотівкірхе ми зустріли наших добрих знайомих. Від них довідались, що в Відні залишилось багато наших людей. Богу дякувати, а нам здавалося, що це тільки ми двоє такі, легко кажучи, нерозважні. Справді, за декілька день я почав зустрічати тут і там знайомих. Люди поволі освоювались із новою дійсністю. Одначе не всі признавались до знайомства. Я стояв у довгій черзі за ґудзиками, голками та нитками. Перед собою побачив свою добру знайому зі Львова. Хотів був уже підійти до неї, коли вона, побачивши мій рух, вийшла з черги і більше не вернулась. Зустрів її згодом на вулиці, але вона швидко перебігла на протилежну сторону. Якось зустрів я її віч-на-віч, ми почали розмову і вона призналася, що боялась розмовляти зі мною, бо, мовляв, небезпечно.

На рінгу проти мене надійшов знайомий. Ми порівнялись, але я зауважив, що він не має ніякої охоти задержуватись. Все ж таки я заговорив до нього. Знайомий тривожно глянувся на всі боки й пошепки сказав:

— Ідіть від мене. Мене арештували й учора випустили. Домагаються, щоб я доносив. Хочу втікати з Відня. А тепер ідіть і не пізнавайте мене більше.

Але бували й небажані зустрічі. Я піднімався вгору по Лерхенфельдській вулиці, коли назустріч надійшов чоловічок, з яким я запізнався був випадково і бачив раз чи два в своєму житті. Це був українець, райхсдойч, жонатий з віденкою. За німців займав досить важний пост. Мене остерігали перед ним його шкільні товарищі, що це небезпечна людина. Я хотів уже перейти на другий бік вулиці, але він із одвертими раменами кинувся до мене. Був такий сердечний, неначеб ми були дуже добрими знайомими. Почав розказувати, що зараз після здобуття Відня большевики його арештували і щойно два дні тому випустили; що дуже його тортурували й морили голодом. Одначе його кругле черевце, годоване, виголене лице, гладко зачісане й напомадоване волосся, новенький одяг, жваві рухи були запереченням його страхітливих переживань. Він настирливо просив моєї адреси і напрошувався мене відвідати. Я дав йому фальшиву адресу і сказав: „Якщо хочете мене відвідати, то поспішайте, бо я за два дні їду додому. Мої речі вже в переходовому таборі". На тому ми розстались і я більше його не зустрічав.

Сьогодні довідався про дуже прикру для мене річ: мого доброго друга спіймали совєти, засудили за „зраду родіни" на 10 років важких робіт і вивезли. Сталося це так. Він, так само, як і я, жив на периферії Відня, одначе з приходом большевиків не змінив місця замешкання. Його взяли за перекладача, а згодом почали допитувати. І готово. Жінку з дітьми залишили. Його повезли поїздом через Чехо-Словаччину. Їхав з ним разом один лікар, якого силою везли до хворого совєтського командира. Пізніше цей лікар щасливо повернувся до Відня і розповідав, що засуджений цілий час турбувався, що станеться з його найближчими.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ! ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. Box 1661, Philadelphia 5, PA.

В. Кошич

ПІД СОНЯШНИМ НЕБОМ КАЛІФОРНІЇ

(Уривки з подорожніх записок)

Під соняшним небом Каліф.
(Закінчення).

А ось ще одна особливість долини, озеро Мірор. Оповідають, що при сході сонця вся краса Йосемітської долини, обрамованої високими, часто засніженими шпилями гір, віддзеркалюється в тому казковому озері. Звідси недалеко до другого казкового озера, Теная, що лежить на висоті 8,146 стіп понад дзеркалом моря. Назва озера пов'язується з місцевою історією, з воєнними діями між білими і червоношкірими. Розповідають, що Йосемітська долина належала могутньому ватажкові індіянського племени Йосемітес, Тенаї. Коли в Каліфорнії настала „золота гарячка", з містечка Маріпоза вирушив озброєний відділ, щоб спіймати Тенаю, якого підозрівали в оскальпуванні трьох білих. Після короткого бою Теная разом з своїми співплемінниками піддався білим, але через деякий час йому пощастило втекти і сховатися в горах між індіянами. Під час другої карної експедиції проти Тенаї 1851 р. три сини Тенаї дісталися в полон. Переможці звільнили одного сина, домовившись із ним, що приведе батька, щоб можна було підписати з ним мировий договір. Два інші сини залишилися закладниками, але вони задумали втікати. Одному з них втеча вдалася, але другий, наймолодший, впав мертвий від кулі. Гірко ридав старий, дізнавшись про смерть свого улюбленого сина. Опанований тугою і відчаєм, Теная добровільно піддається білим, щоб останній раз глянути на мертве тіло свого улюбленця. Гірко він плакав — оплакував не тільки смерть сина, але й кінець своєї свободи й щастя. Після того старий ще раз пробував утекти, але його спіймали. Теная просив, щоб його вбили, але замість того, Тенаю і його людей поселено в резерваті коло Фресна. Там він несказанно терпів і скучав. Йому дозволили вернутися до Йосемітської долини при умові, що буде вести спокійне життя. Коли ж 1852 р. там оскальповано двох білих, підозріння знову впало на Тенаю і його людей. Теная втік до Моно озера, переждав біду, а 1853 р. вернувся до Йосемітської долини, але вже останній раз. Незабаром в індіянського племені Монос украдено коня. Уважаючи Тенаю за виновника, пошкодовані індіяни його вкаменували. Вимордували також всіх людей Тенаї, за винятком кількох молодих жінок і дітей. Одна з них, Марія Лебрадо, остання, що добре пам'ятала часи Тенаї, померла 1930 року.

Вічною стежкою від озера Мірор доходимо до берега ріки Мерсед. На тому боці підіймається вгору несамовитий верх Геф Дом, заввишки яких 9,000 стіп, а напроти нього височить верх Вескет Дом, Роял Арчес і Колюмна Вашинґтона, висотою 8,000 стіп. Леґенда розповідає, що боги покарали Нанґаса і його дружину Тіссаек за те, що ті не могли жити в згоді. Коли Тіссаек втікала від свого чоловіка разом з дитиною в кошику на плечах, боги перемінили її в Геф Дом. Кошик став Вескет Домом, дитина — Роял Арчесом, а Нанґас закам'янів у виді скелі, що називається Колюмною Вашинґтона. Глянете, і справді якісь темні смуги затіняють дивовижну стрімку скелю, і вам може здаватись, що це сльози бідної жінки, які вона проливала під час своєї втечі.

3. „Золотим шляхом" Каліфорнії.

Джеймс Вилсон Маршал відкрив золото в Каліфорнії 24-го січня 1848 року в Мадер Лод Кантрі на схід від ріки Сан Жоакен. На вістку про золото до Каліфорнії рушила справжня лявіна народів: мексиканці, південні американці, хінці, італійці, німці, валійці, шотляндці і ін. По-мистецьки описали ті часи Марко Твейн і Брет Гарт. Першу жилу золота (ґолд кварц) відкрив полковник Джон Фремонт Маріпоза в серпні 1849 р. в місці, де нині лежить місцевість Нешвіл. Цьому військовикові завдячує свою назву містечко Маріпоза, про яке була згадка попередньо. Копальні золота принесли державі і копачам більйони долярів і добробут. Гарячка золота в Каліфорнії давно проминула. 50 років пізніше наново вибухла — тим разом на Алясці, яку Америка купила від Росії 1867 року за 7,200,000 дол. (менше, як 2 центи за один акр). Сьогодні в Каліфорнії працюють ще тільки деякі копальні золота. Більшість не працює, бо робота не виплачується. Робітник, приладдя, транспорт тощо — це все дороге впорівень із ціною золота, якого одна унція коштує 35 долярів.

Оглянувши Йосемітську долину й заповідник, вертаємося т. зв. „Золотим Шляхом Каліфорнії" впоперек Мадер Лод Кантрі гарною серпентиною на висоті 3—4,000 стіп. З Маріпози наш маршрут іде по маґістралі ч. 49 — оце, власне, колишній „золотий шлях", званий також маґістралею Макер Лод. Починається вона в містечку Маріпозі, а кінчається далеко на півночі, розтягнувшись на просторі 272 миль. Ввесь час їдемо вузькою серпентиною, то з'їжджаємо вниз, то підіймаємося вгору. Їзда автом вимагає великої обережности — одна хвилина неуваги загрожує фатальними наслідками: можна опинитись на дні глибокого провалля. Є місця, де шлях виходить на сам край урвища. В таких місцях він забезпечений поруччям. Задержуємося, на хвилину, висідаємо з авта і придержуючись поруччів, обережно заглядаємо вниз. Глибоко в долині бачимо срібну стяжку гірського потока. Підійміте очі вгору і побачите прекрасну панораму гір, позублену могутніми верхами Сієра Невади.

Затримуємося в місцевості Калтервіл і оглядаємо спустілу копальню золота. Де колись кипіла гарячкова праця, тепер тихо і сумно. Читаємо пропам'ятну таблицю. Довідуємося, що місцевість була заснована 1850 року. Робітникові платили за 8 годин праці $3.50. Одна унція золота коштувала $20.50. Найвищу продукцію осягнула копальня 1901 року. Тотальна продукція добутого золота в тій копальні виносила $5,193,205. Глибина копальні має 1,550 стіп.

Знову сіра стрічка автостради, промчавшись попід наше авто, навивається на бубон обрію. Минаємо по дорозі ще кілька опустілих робітничих кочовищ. Вечір, що тим часом окутав тінями гори й долини, ще більш посилює таємничість і романтику околиці. Ми зупинилися, погасили мотор, і нас раптом з усіх сторін огорнула врочиста тиша. Здалека було чути монотонний шум потока. Просто не хотілося вірити, що сто років тому кипіло тут метушливе життя, сотні і тисячі людей кочували тут на полях і горах, шукаючи багатства і щастя. Тепер бовваніють тільки останки будов. Покалічена, спрофанована природа силкується зализати свої рани і близни...

Загальне враження таке велике, таке могутнє, що важко це описати звичайними словами. Мушу признатися, що „Золотий Шлях Каліфорнії" зробив на мене більше враження, ніж сама Йосемітська долина. Бо там — могутній гимн природи, а тут — перегорнута сторінка людської історії.

(Кінець).

ПРОГРАМА

Українського Наукового З'їзду

присвяченого 80-літтю Наукового Товариства ім. Шевченка і 35-літтю Української Академії Наук.

П'ЯТНИЦЯ 25 ГРУДНЯ 1953

Год. 8 до 9 веч. Інформації для учасників З'їзду в залі Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку, 149 Друга Евеню.

СУБОТА 26 ГРУДНЯ 1953

Колумбійський Університет в Ню Йорку, Філософі Гол, 116 вул. Вест.

Год. 9 рано: Святочне відкриття З'їзду, промови голови НТШ проф. Р. Смаль-Стоцького і голови УВАН проф. М. Ветухова.

Год. 10:30: Перша пленарна сесія: Д. Чижевський: Із завдань дослідження історії українського духового життя. — М. Чубатий: Ідеологічно-політичні основи Переяславської угоди.

Год. 12.30: Відвідини Делегацією З'їзду відкриття Української Мистецької Виставки в Літературно-Мистецькому Клюбі, 149 Друга Евеню.

Год. 1.58: Від'їзд зі стації Пенсилвенійської залізниці до Вавилону, Л. І.

Год. 4: Друга пленарна сесія — приміщення Українського Інституту Америки, 128 Парквуд Род, Вест Айслі́п, Л. І.: О. Оглоблин: Сучасна українська історіографія. — Я. Рудницький: Українознавство і славістика в американських і канадійських університетах.

Год. 7 веч.: Товариська зустріч у приміщенні Українського Інституту Америки в Вест Айсліп.

НЕДІЛЯ 27 ГРУДНЯ 1953

Колумбійський Університет в Ню Йорку, Філософі Гол,

Засідання Комісій З'їзду в чотирьох залях. Год. 9 рано до 1 пополудні.

Історична Комісія.

О. Оківшевич: Козаччина на Білорусі за Хмельницького. І. Костюк: Останні роки акад. М. Грушевського. І. Лисяк-Рудницький: Проблема націоґенези в українській науці. С. Драгоманов: Федералізм в українській науці. О. Домбровський: Вклад М. Грушевського в досліди над ранньою історією України. Б. Крупницький. Йоахим Енґель — перший науковий історик України. В. Галайчук: Міжнародно-правна оцінка Переяславського договору.

Філологічна Комісія.

П. Ковалів: Проблеми формування української мови. В. Чапленко: Мовна дискусія 1907 і наст. років. Л. Биковський: Пам'яті Агатангела Кримського. І. Сидорук: Українсько-білоруська мовна межа. А. Кардиналовська: Українські елементи в мові російських футуристів. о. М. Ваврик, ЧСВВ: Чини монашого постриження в Синайському Требнику.

Комісія археології й мистецтва.

Я. Пастернак: Етноґенеза слов'ян в новій археологічній літературі. Н. Кордиш-Головко: Могильник культури полів поховань біля села Привільного на Україні. О. Повстенко: Катедра св. Софії в Києві в світлі останніх досліджень. Д. Горняткевич: Цьогочасний стан реставрації староукраїнських малювань в катедрі в Кракові. А. Рудницький: Сучасна українська музика і наша музична спадщина.

Математично - фізична Комісія.

В. Вогун-Чудинів: Українська математична школа у світовій літературі за останніх 35 років. О. Андрушків: Математичні праці у виданнях НТШ. О. Макар: Нова прецизійна паралактична поліґономія. Ю. Мачук: Термоелектрична сила й електричний спротив селенію як функція температури. Ю. Яремчишин: Завваження до геометрії й механіки додатних гребів. В. Калина: Матерія й життя у всесвіті в світлі найновіших теорій.

Год. 2 до 5 пополудні.

Історична Комісія.

М. Андрусяк: Досягнення новітньої української історіографії. В. Шугаєвський: Час карбування найдавніших монет Київської Руси. Н. Полонська-Василенко: Останній кошовий Запоріжжя П. Кальнишевський. Л. Соневицький: Проблема Буковини в дипломатичній боротьбі з Румунією в 1914-16 рр. В. Дорошенко: Історія Бібліотеки НТШ. В. Ржепецький: З історії громадського життя на Волині на початках 20 в. І. Світ: Читинський судовий процес над українцями в 1923-24 рр.

Філософічна Комісія.

C. A. Manning: Saint Tammany, Lermontov and Shevchenko. 1790-1837. America, Mascow and Ukraine in the light of contributions to freedom. А. Коцевалов: Повстання Савмака на Воспорі в 2 в. до Хр. П. Одарченко: Шевченкознавство на Україні за останніх 35 років. С. Самбірський: Погляди І. Франка на форми організації національна-політичного активізму.

Комісія права й суспільних наук.

І. Витанович: Інтеліґенція східньо - европейських народів. Ю. Старосольський: Доктрина про володіння права. До питання суспільної функції права й його ролі в державному відродженні України. Я. Падох: Захист чести і свободи в карнім праві Княжої України. В. Шандор: Правні підстави державности Карпатської України. А. Трачук: Умови праці, заробітної плата й соціяльного забезпечення в Райхскомісаріяті Україна. І. Каменецький: Німецька національна політика на Україні 1941-44 рр. М. Стахів: Умови революції в тоталітарних державах.

Комісія геології, мінералогії й хемії.

М. Єфремов: Мінералогія України за останнє десятиріччя та її місце в світовій науці. П. Вірко: Соленагромадження в породах і ґрунтах Чорноморсько-каспійського басейну. І. Олексишин: Розміщення й запаси бурого вугілля на просторі Розточчя. Р. Миколаєвич: Головні напрямки розвою хемії в Америці. Е. Вертипорох: Про методи праці в модерній фармації. Ю. Гірняк: Сочинник температури швидкости хемічної реакції. М. Зайцев: До проблеми взаємовідносин між активністю та селиктивністю при деяких каталитичних реакціях.

Год. 6 веч. — Третя пленарна сесія: В. Січинський: Мистецький Львів. Досліди автора пам'яток архітектури й мистецтва в рр. 1920-1937. Я. Чиж: Початки української іміґрації в Америці. К. Кисілевський: Найважливіші досягнення української філології за останніх 80 років.

ПОНЕДІЛОК 28 ГРУДНЯ 1953

Колумбійський Університет Філософі Гол.

Засідання Комісій З'їзду в чорирьох залях. Год. 9 рано до 1 пополудні.

Історична Комісія.

А. Яковлів: Типікон Ґенеральний монастирів ОО. Студитів. о. В. Маланчук, ЧСІ: Умови поставання філософічних систем. І. Крилов: Богословська Академія у Львові та її наукова спадщина. о. І. Вілянич: Замойський Синод 1720 р. Т. Мацьків: Мазепа в мемуарах І. Варділі 1730 р.

Комісія права, суспільних наук і економії.

Т. Сосновий: Голод, як знаряддя політики. До 20-річчя великого голоду на Україні. В. Горбачевський: Система трьох світів як доктрина ідеократизму. І. Замша: Рівень споживання деяких продуктів на Україні в 1930 рр. К. Церкевич: Спроба аналізи участи чужинецьких капіталів в господарському житті України до 1918 р. А. Мілянич: Розміщення цукроварень на Україні за станом на 1. 1. 1941. М. Дудра: Сучасні експерименти в ділянці колективного сільського господарства в країнах поза совєтською орбітою. С. Процюк: Стан промисловости України в 1930-тих роках. М. Вараболяк: За нові ідеї в судових процедурах.

Природнича Комісія — ботаніка, аґрономія.

О. Архімович: Історія селекції цукрового буряка на Україні. В. Городецький: Методи одержання вищого наперед визначеного врожаю цукрового буряка. Г. Гордієнко: Українська пшениця в Америці. І. Гавриленко: Вибрані питання про лічничі рослини на Україні. К. Архімович: Нові види томатів. І. Громів: Зернові бобові культури в Зах. Україні. О. Грановський: Передача рослинних хворіб. М. Боровський: Українка в ботаніці. Л. Зофійовська: Мікроґамети у Віоля Трікольор.

Год. 2 до 5 пополудні.

Природничо-лікарська Комісія.

Р. Осінчук: Про високий тиск крови. Погляди сучасної медицини на патоґенезу й патолоґію гіпертонії. Ф. Украдига: Нова теорія функції нирок. Н. Король: Ґенетика в СССР за останні два десятиліття. І. Розгін і В. Розгін: Матеріяли про резистентність організму тварин до пістряка. В. Приходько: Смертність тварин на шляхах Півд. сх. Мішіґену. М. Міщенко: Експериментальний невроз у тварин з поля абстрактних признаків. Е. Жарський: Видове насичення риб річок України як метода статистичної зооґеоґрафії.

Комісія дослідження українських питань в Америці.

В. Лев: Мова американських українців. С. Демидчук: Іван Мазепа в американських публікаціях. Я. Зазуля: Правні підстави українського приватного шкільництва в Америці. Ю. Фединський: Правний захист творів українських письменників в Америці.

НТШ — УСТАНОВА ВСЕУКРАЇНСЬКА

(Закінчення зі стор. 2)

ки б він не походив, не може, не сміє неґувати цих заслуг Наукового Т-ва ім. Шевченка, й не може не бути вдячний Т-ву за них.

Хіба ми можемо забути, що саме завдяки НТШ і його незабутньому наддніпрянському керманичеві М. Грушевському, який у ньому знайшов варстат для своєї вікопомної праці, постала ціла історична школа, яка під його проводом незвичайно заслужилася для наукової розробки різних епох і проблем української історії? Хіба можемо забути за величний твір Грушевського, його „Історію України-Руси", цей фундаментальний компендіюм української історії, в утворенні якого допомагали авторові й його учні, що саме в НТШ знайшли поле для приложення своїх сил? Цілком природно, що в НТШ переважали місцеві сили, але це не робило його місцевою установою як от Т-во для вивчення Волині в Житомирі, чи подібне Кам'янець-Подільське Т-во та різні архівні комісії чи комітети на всій Східній Україні, не говорячи вже про їх назверхній російський характер. НТШ, — річ природна — розробляло історію, літературу й етнографію також Західньо-українських земель, але не виключно. І варто тут підвести, що з учнів М. Грушевського місцевого походження вийшов ряд визначних дослідників загально-української історії. Майже кожний учень Грушевського мусів написати хоч одну працю з Козаччини, а дехто з них, кажу, стали авторитетними знавцями Козаччини. Досить назвати, напр., Івана Крип'якевича, відомого дослідника внутрішнього устрою Козаччини, Василя Гарасимчука, дослідника Виговщини, Івана Джиджори, дослідника Гетьманщини 18-го віку та ін. З-поза учнів Грушевського слід згадати невтомного трудівника, акад. М. Возняка, який дав солідні монографії про Самовидця й „Історію Русів". Поклали галичани й значні заслуги для вивчення життя й творчости письменників із Східньої України. Згадаймо праці про Шевченка — Івана Франка, акад. Степана Смаль-Стоцького, акод. Василя Щурата, акад. Ф. Колесси, акад. М. Возняка, Мих. Мочульського, Платона Лушпинського, Василя Сімовича та ін. Про Куліша — В. Щурата, Йосипа Маковея та ін. В ділянці українського фолкльору дуже заслужився акад. Ф. Колесса — своїми цінними студіями українських дум. Розуміється, цей спис можна значно доповнити.

Крім розвідок, видало НТШ дуже багато історичного а особливо етнографічного матеріялу з Київщини, Курщини, Полтавщини тощо. Отже з усіх боків — і щодо дослідників і щодо матеріялу — НТШ було і є установою всеукраїнською. Кажу є, бо й тепер в НТШ працюють нарівні з західніми й східні українці, а у виданнях його появляються цінні праці з історії саме Наддніпрянської України, напр., проф. Л. Окіншевича „Значне військове товариство в Гетьманщині XVII-XVIII", Збірник „В 300-ліття Гетьманщини" за ред. проф. Б. Крупницького, проф. Л. Яковлева, „Український кодекс 1743 р.".

Нарешті слід згадати за твір всеукраїнської ваги — Енциклопедію Українознавства, що вийшов у трьох великих томах. Це справжня криниця українознавства. Виконаний цей твір спільними силами науковців цілої Соборної України.

За большевицької окупації Західньої України, 14 січня 1940 р. НТШ було зліквідоване під виглядом самоліквідації. Але цей акт був незаконний, відбувся всупереч постановам статуту НТШ, під натиском влади, що намагалася все зуніфікувати, підстригати все під свій гребінець і очевидно не могла терпіти окремого наукового товариства та ще й з такою славною традицією. А ця традиція надто пророчисто промовляла про самостійну українську науку, створену спільними силами науковців всієї України.

Полишити НТШ — значило признати працю поколінь українських „буржуазних" науковців самостійників із М. Грушевським на чолі. На це Москва не могла дозволити й зліквідувала великозаслужену українську наукову станицю, справжнє огнище української науки, що підготовила й стала за взір науковим установам на Східній Україні, коли там настала змога для української наукової праці — Українському Науковому Товариству (1907) та Українській Академії Наук (1918).

Розуміється, вільна Україна ніколи не дала б своєї згоди на умерталення НТШ і добре сталось, що опинившися поза межами енкаведистського досягу, українські науковці відновили його діяльність. Відновили не для якоїсь конкуренції з іншими українськими науковими установами, а з єдиною метою — не допустити перерватися славній традиції української вільної науки.

НТШ не може припинити свого існування. Воно повинно жити, поки живе між нами велике ім'я його патрона, повинно нагадувати нам зусилля наших діячів із усіх займанщин створити одну всеукраїнську науку. Не може бути жадного сумніву, що як тільки Україна скине з себе кайдани московської червоної окупації, у вільному Львові далі вестиме свою працю мати української науки — НТШ. Наше завдання у вільному світі пам'ятати про історичну ролю НТШ і всіма доступними нам засобами допомагати йому пережити теперішнє наше національно-державне лихоліття.

В день 80-ліття заснування НТШ схилімо побожно голови перед пам'яттю його засновників та всіх його невтомних трудівників і підпомагачів, а Товариству побажаємо якнайкращого розвитку для добра і слави Єдиної, Неподільної Вільної України.

Вступайте в члени УНС!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Австралії

ЦЕРКОВНИЙ З'ЇЗД УАП ЦЕРКВИ

Остаточно устійнено час з'їзду духовенства і представників парафій УПЦеркви в Австралії. З'їзд мав відбутися в днях від 26—29 грудня ц. р. в Мелборні.

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК „СЛОВО" В СІДНЕЇ

В вересні ц. р. появилося в Сіднеї перше число українсько-го місячника „Слово". Цей журнал редагує д-р Євген Ю. Пеленський. Рецензент цього першого числа, Вас. Онуфрієнко, неприхильно оцінив його в часописі „Єдність", що виходить в Аделяїді.

В Німеччині

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД В САНАТОРІЇ ГАВТІНҐ

Дня 1 листопада ц. р. святочно маяв український прапор над санаторією в Гавтінґ, що його піднесла на машт сумівська молодь.

Другого дня о. д-р І. Гриньох відправив заупокійну Службу Божу з Панахидою за душі бл. п. Митрополита Андрея Шептицького, през. д-р Євгена Петрушевича, прем'єра д-ра Костя Левицького, полк. Дмитра Вітовського і полеглих учасників Листопадового Чину.

Після Богослужения в залі санаторійної бібліотеки відбулася святочна академія. Повстанням з місць вшанували память полеглих за волю України.

Реферат про 1 Листопада ви-голосив учасник визвольних змагань, дес. УСС д-р Володимир Мурович. Спомин п. Ів. Стахова про перебіг листопадових боїв у Львові відчитала пані Галя Ярмола, а деклямації виголосили кол. УСС, Ів. Стахів, п. Степ. Таляннок і Гринь Зубрій. Заля була заповнена.

Для хворих, що перебувають постійно в ліжках, передав п. Ів. Карпець через радіо-голосники реферат п. В. Л. про бл. п. Митрополита Андрея Шептицького, з'ясувавши заслуги Великого Митрополита на полі церковнім і національнім

В Італії

ДОПОВІДЬ ПРОФ. І. МІРЧУКА В РИМІ

В суботу 24 жовтня, Італійсько-Українське Товариство зорганізувало доклад проф. Івана Мірчука, ректора УВУ. Доповідач говорив на тему: „Рим, Візантія й Москва в боротьбі за духовний провід у східньо-европейському просторі".

Він представив публиці, яка начислила понад 50 осіб, з яких близько 40 італійських приятелів України, між ними й голова Товариства, амбасадор Амедео Джяніні. Доклад проф. І. Мірчука започаткував серію приподних докладів на українські теми, які Італійсько-Українське Товариство плянує організувати в академічному році 1953-54.

Промовець дав вичерпний огляд тисячолітньої боротьби між згаданими трьома центрами.

На докладі між іншими були присутні: єпископ Пaoльо Пaпaлярдо, апостольський нунцій в Сирії, який представляв також кардинала Євгена Тіссерана, що не мав змоги прибути на доклад; посол до парляменту князь Джанфранко Альята, міжстоголова Італійсько-Українського Т-ва; проф. Лєо Маніно; проф. Люїджі Віллярі; барон Чіччі Санеевеpіне; ген. Донато Вокс з дружиною; д-р Вітторіо Кверель; д-р Антоніо Львато; о. д-р проф. Альберт Амман; архимандрит Гульсльмо Льой-Дона; проф. Екрем Тальґаї, голова Інтернаціоналу Свободи; монсіньор Марко Краньч та ряд інших італійських і чужинецьких приятелів України.

Римський щоденник „Іль Пополо ді Рома" опублікував короткеньке резюме докладу.

Князь Джанфранко Альята влаштував обід для українських гостей з Мюнхену, в якому взяли участь крім князя, його матері, княгині Альята, проф. І. Мірчук з дружиною, д-р Мирон Коновалець, д-р В. Федорончук, проф. Лєо Маніно й д-р Вітторіо Кверел з дружиною.

Проф. Мірчук мав розмову також з ректором Міжнародного Католицького Університету в Римі, бельгійцем о. проф. Морльйоном, був на авдієнції у кардинала Євгена Тіссерана й у Святішого Отця.

СЕСТРИ ВАСИЛІЯНКИ КУПИЛИ ДІМ В РИМІ ДЛЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ КУРІЇ

Сестри Василіянки набули в Римі дім, в якому міститься їх Генеральна Курія.

Дім, що в ньому приміститься Генеральна Курія сестер Василіянок, є в Римі на горі Монте Авентіно, при вулиці Сан Алессіо, число 26. В цій дільниці є багато домів Генеральних Курій інших Чинів та Згромаджень.

Апостольський Престіл два роки тому поручив централізацію Сестер Василіянок, основуючи Провінцію Злучених Держав окрему для галицьких Сестер та окрему для підкарпатських, одну в Арґентині й одну в Югославії. З Матірної Провінції СС. Василіянок у Західній Україні нема ніякої вістки, бо її відділює від усіх інших залізна заслона.

З КАНЦЕЛЯРІЇ УКК

В Англії помер Петро Коваляк. Вмираючи, просив повідомити його брата, що є в Америці, але не зміг уже подати його адреси. В цій справі прийшло письмо до Українського Конгресового Комітету.

Просимо брата Покійного, або громадян, що його знають, подати Канцелярії Українського Конгресового Комітету його адресу.

Канцелярія Українського Конгресового Комітету Америки Ню Йорк.

ТАРЗАН, ч. 3206. Неприхильний вітер.

Сумовито посміхаючись, людина піднесла свій апарат зі слоневої кости і, потираючи свою голову, показала, що він, можливо, врятував його від зламання черепа.

Тепер Тарзан ішов із долини шляхом до горбків. При його боці мовчки шкандибала дивна біла людина.

Аж до узлісся, що покривало косогори, вони йшли тихенько, як пара тіней.

Хоч як тихо вони йшли, про їхнє наближення ніс вістку попереду вітер Уша хитрим ніздрям князя мисливців.